TELEGRAFULU ROMANU.

Telegrafulu ese de dóue ori pre septemana: Duminec'a si Joi'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiiu la espeditur'a fói'ei, pre afara la c. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate câtra espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pentru celelalte părți ale Transilvaniei sî pentru provinciele din Monarchia pre unu anu 8 fl. iéra pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri strein pre anu 12 ½ anu 6 fl.

Inseratele se platescu pentru intâi'a óra cu 7 cr. sirulu, pentru a dóu'a óra cu 5 ½ cr. si pentru a trei'a repetire cu 3½ cr. v. a.

Nr. 49. **ANULU XXIII.**

Sabiiu in 22 Iuniu (4 Iuliu) 1875.

Invitare de prenumeratiune
la
„Telegrafulu Romanu“

pre o jumetate de anu (*Iuliu-Decembre*) alu anului 1875. — Pretiulu abonamentului pre ½ de anu e:

Pentru Sabiiu 3 fl. 50 cr. v. a.

Pentru Monarchi'a austro-ungurésca 4 fl. v. a.

Pentru Romani'a sî strainatate, 6 fl. v. a.

DD. abonanti suntu rugati a nu întardiá cu tramiterea prenumeratiuniloru.

Adresele ne rugâmu a se scrie curatu, a se pune numai post'a *ultima*, dara nu câte dóue poste ultime, sî *in locu* de epistole de prenumeratiune recomandâmu on. publ. avisurile postali, **(Posta-Utalvány. — Post-Anweisung.)** cá impreunate cu spese mai putiene sî cá mai sigure pentru inaintarea baniloru de prenumeratiune la

Editur'a „Telegrafului Romanu“ in Sabiiu.

† **Ferdinandu I** cá imperatu alu Austriei si cá Rege alu Ungariei alu V, a reposatu la 29 Iuniu st. n. in Prag'a in alu 82 anu alu vietiei Sele.

S'a nascutu la 1793 in 19 Aprile in Vien'a. Cá Rege alu Ungariei s'a incoronatu la 28 Septembre 1830 in Pojonu; cá imperatu alu Austriei inse s'a suitu pre tronu dupa mórtea imperatului Franciscu I, la 2 Martiu 1835; iéra la 2 Decembre 1848 a abdisu de tronu si a traitu retrasu in capital'a Boemiei, in Prag'a, unde a si muritu. Din casatori'a cu Mari'a Ann'a Carolin'a Pia, fii'a lui Victoru Emanuelu I, Regele Sardiniei, n'a avutu nici unu urmatoriu.

Domni'a acestui regentu a fostu la inceputu continuarea productului politicu alu tratateloru dela 1815, o conservatiune a celoru aflate din trecutu. La 1848 a venitu tempestatea politica, sub carea s'au frantu catusile feudalistice in monarchi'a intréga; au incetatu dara si ceea ce se continuá din trecutu inse tempestatea erá pre ací sa nimicésca fructulu celu bunu alu libertâtiei si sa-lu innece cu totulu in resbelulu civile. Se cerea mâni mai june si mai puterice sa ia frenele guvernârei. Acest'a o recunoscû si bunatatea cea nobile a reposatului monarchu si de aceea s'a retrasu de pre terenulu politicu, care devenise unu campu de batalia dela o margine a imperiului pâna la cealalta.

Românii si voru aduce cu pietate aminte de repausatulu monarchu, câci sub Domni'a Sea s'a eliberatu de catusile iobagiei. Fia-i tierin'a usióra si amintirea binecuventata!

† *Alegerile la dieta* suntu in cursu. In nrulu venitoriu vomu impartasí si resultatele câte ni suntu cunoscute.

† *Asupr'a conventiunii vamali române* organulu lui *Sennyey „Kelet népe“* se esprime astfeliu:

„Este intru interesulu politicu alu monarchiei nóstre, cá sa sprigimu cu tóte fortiele statele vasale (!) turcesci, sub cari intielegemu cu deosebire pre Romani'a si pre Serbi'a, in dreptulu loru de a incheiá tractate comerciali cu alte state; in respectu natiunalu economicu inse incheiarea tratatului comercialu e de insemnatatea cea mai mare pentru noi, déca prin trensulu vomu castigá acele avantagie si usiurâri, cari voru face posibilu producteloru nóstre sa respinga fabricatele englese si francese, cu cari se inundéza Romani'a, cu deosebire orientulu. Contele Andrássy deschidiendu campani'a in afacerea conventiunei vamali române a documentatu in modulu celu mai stralucitu, ca densulu cu tactu adeveratu staruesce câtra totu ce póte sa radice autoritatea politica a monarchiei nóstre si sa promoveze interesele ei materiale. Dupa ce inse greutâtile estraordinarie ce le a casiunatu ministeriului de esterne numai initiarea negotiatiuniloru, s'au devinsu si in urma delaturându-se tóte influintiele dusmanóse s'au statoritu pâna si punctatiunile tractatului intre oficiulu esternu si plenipotentiatulu românu, — guvernulu ungurescu se pune in cestiunea vamei asupr'a cerealeloru pre unu punctu, pre care trebuie sa-lu marcâmu de unu punctu preocupatu si marginitu. E adeveratu la tóta intemplarea, ca in esportulu cerealeloru Romani'a concuréza cu Ungari'a; de vreme ce inse unic'a junctiune ferata a Romaniei cu Europ'a occidentale — asupr'a cârei'a noi putemu influintiá — trece prin Ungari'a, — cerealele nóstre in respectulu tempului si alu departârii se aflu si asiá intr'unu avantagiu evidentu, pre cându noi de alta parte nu putemu impedecá transportarea cerealeloru române pre mare séu déca tarifele i voru face posibilu transportulu, pre liniele galitiane. In ani cu recólte rele inse noi insine suspendâmu vamile cereali, amu esperiatu acést'a in trecutulu celu mai recentu, cându noi insine erámu avisati la importu. Se póte ce e dreptu, cá drumurile nóstre de feru si societatea navigatiunii dunarene sa inactiveze diverse tarife, prin cari cerealele din Romani'a se voru puté transportá cu spese mai putiene de câtu chiaru diu Ungari'a. La unu atare casu Romani'a aru puté devení ce e dreptu concurentele celu mai periculosu alu Ungariei. Statorirea de atari tarife dovedesce necapacitatea guvernului ungurescu, nu inse si necesitatea vamiloru cereali.“

Invitare.

Asociatiunea transilvana pentru literatur'a si cult. popor. românu tienendu estu-anu o adunare generala estraordinaria in Alb'a-Iuli'a in 18 Iuliu c. n., comitetulu de arangiare constituitu ací róga pre toti acei'a cari voru participá la acésta adunare sa binevoiésca pâna in 14 Iulie c. n. a se insinuá la subscrisulu presiedinte, pentrucá de tempuriu sa se póta ingrigí de incuartirârile necesarie.

Alb'a-Iuli'a 29 Iunie 1875.

Alesandru *Tordasianu*
presiedinte.
Michaiu *Cirlea*
notariu.

Despre Romani'a.

Cetimu in Press'a din Bucuresci:

Avemu adi sub ochii nostri o scriere de mare importantia a unui'a din cei mai distinsi si luminati barbati ai Italiei, d. Ed. Gioi'a.

Acésta criere, atâtu de interésanta pentru noi românii, sub tóte punctele de vedere, a fostu publicata de curându in forma de epistola câtra Escelenti'a sea d-nu Minghetti, primulu ministru alu regatului Italiei. Diserâmu ca acésta scriere, care forméza unu volumu este interesanta din mai multe puncte de vedere, câci, pre lânga luminele ce revarsa in privinti'a fortieloru vitale si drepturiloru Romaniei, ea este scrisa de unu consangénu, de unu fiu alu Italiei mame cu care ne léga atâtea suveniri si traditiuni istorice. Si tocmai in Itali'a, care trebuie sa cunósca mai bine si mai de aprópe pre fiic'a ei, tocmai in Itali'a pare ca se simte trebuintia a se face mai multa lumina.

Luminele ce aduce d. Gioi'a prin scrierea sea adresata primului ministru din Rom'a, sperâmu ca voru indeplini acésta lacuna. Cuvintele d-lui Gioi'a voru fi cu atâtu mai apretiuite si crediute, cu câtu acestu luminatu barbatu, elevu alu celebrului Lesseps, a potutu visitá Romani'a, cu ocasiunea studieloru in privinti'a irigatiuniloru de care se simte la noi nevoia, a potutu vedea de aprópe fisionomi'a tierei si a populatiunei, sorgintiele ci de avutie, gradulu ei de vitalitate si de desvoltare in presentu si viitoriu, si a potutu studiá in fine organisarea politica si sociale a Romaniei, drepturile ei de autonomie si suveranitate dupa istorie si dupa tractatele vechi si moderne, care garantéza aceste drepturi si asigura viitoriulu natiunei române. D. Gioi'a a imbratisiatu tóta acésta materie. Opiniunea ce si-a formatu d. Gioi'a despre fortiele vitale, despre rolulu si viitoriu Romaniei este destulu de magulitoriu si incuragiatoriu pentru noi. Column'a lui Trajanu, legaturile de comerciu cu venezianii si genovesii, spriginulu ce ne-a datu contele Cavur in congresulu din Parisu suntu atâtea suveníre pre care, dice d. Gioi'a, cu dreptu cuventu românii nu le-au uitatu si nu le voru uitá. D. Gioi'a gasesce atât'á asemenare intre Romani'a si Itali'a, nu numai in fisionomie si traditiuni, dara si in mersulu desvoltarii moderne si in simtiulu politicu, care a dictatu *unirea* si intarirea natiunalitâtiloru tieriloru surori.

„Cu unu simtiu politicu fórte asemenatu cu acel'a ce este cunoscutu generalmente italieniloru, dice d. Gioi'a, românii concentrara pre rându tóte silintiele loru asupr'a câte unui singuru punctu: dupa autonomi'a natiunale, dupa unirea principateloru, dupa regimulu constitutiunalu, dupa alegerea unui principe occidentalu ereditaru, iéca-i lucrându spre a face sa se consacre de puteri (in faptu) dreptulu loru de a negotiá tractate internatiunale.“

„Astadi dara marea preocupatiune a ómeniloru de statu si a publicului din Romani'a este cestiunea tractateloru de comerciu ce au a se incheiá cu puterile straine.“

Cu o justetia de spiritu si cu o perspicacitate luminata si impartiala, d. Gioi'a imbratisiéza acést'a importanta cestiune o desvólta in tóta intinderea ei si demonstréza, cu istori'a si cu tractatele ab-antiquo si cele moderne in mâna, câtu de nefundate au fostu incercârile s. Porti de a ne contestá dreptulu de a tractá directu si, cum Romani'a posedà acestu dreptu si póte incheiá, fâra amesteculu Turciei, tractate de comerciu cu ori care putere straina. D. Gioi'a citéza vechile nóstre capitulatiuni cá basa a autonomiei si a acestui dreptu necontestabilu; amintesce esercitiulu acestui dreptu in diferite, epoce, reproduce tractatulu cu regin'a Elisabet'a a Engliterei; amintesce tractatulu dela Andrianopoli care a reinviatu vechile nóstre capitulatiuni si in fine chiaru cu regulamentulu organicu si cu legile si tarifele nóstre vamale, care au diferitu, cá si administrati'a, de acelea ale Turciei, d. Gioi'a demonstra chiaru esercitiulu pâna adi alu dreptului de a avé tarifele nóstre si de a incheiá conventiuni comerciale cu diferite puteri. Argumentarea dlui Gioi'a pre bas'a tractatului din Parisu din 1856 si conventiunei din 58, este iresistibile; si credemu ca atâtu guvernulu câtra care s'a adresatu câtu si publiculu italianu voru vedé mai bine cestiunea.

„Consolidarea, dice d. Gioia, ce a castigatu guvernamentulu românu dela suirea pre tronu a principelui Carolu, nu mai permite vechiele subterfugie. Aventulu industrialu alu Romaniei pre care lu inlesnesce ratiéu'a drumuriloru de feru, aduce cu sine o intindere a relatiuniloru comerciale care necesita noi regule. Diversitatea si specialitatea intereseloru suntu astufeliu, cá cestiunile nu potu fi resolvate decâtu prin o discutiune directa a interesatiloru intre densii, Romani'a de o parte si fia-care putere de alt'a.“

D. Gioi'a amintesce, cum cele trei mari puteri dela Nordu s'au pronunciatu cele dintâiu in favórea dreptului Romaniei de a tractá directu; cum insasi Engliter'a a recunoscutu in principiu dreptulu si necessitatea de a-lu esercitá, si s'a marginitu mai multu in cestiuni de forma sustienendu autorisarea Portiei, lucru pre care nici unu guvernu românu nu-lu va primí. Apoi venindu la Itali'a d. Gioi'a dice primului ministru Mingheti:

„Itali'a sta in espectativa. S'a vediutu in genere o proba de tactu in acésta reserva a unui guvernu de curându intratu in concertulu puteriloru mari; dara fâra indoiéla, ministrulu nostru de esterne, atâtu de bine pusu spre a cumpaní lucrurile, nu va intârdiá, cu obicinuit'a sea sagacitate, a judecá momentulu venitu spre a se pronuntiá.

„Noi avemu in acésta cestiune o positiune escelenta; câci nimeni nu póte banuí impartialitatea nóstra, si déca faptulu de a nu fi avutu interese materiale considerabile in jocu ne a facilitatu o lunga abstentiune, ne permite de a nu ne supune la alta preocupatiune de câtu aceea a dreptâtii. Astfeliu s'a intemplatu si in congresulu si conferinti'a din Parisu din 1856 si 58: atitudinea observata atunci de contele Cavur forméza o traditiune pretiósa.“

„Franci'a, continua d. Gioi'a, oricâtu de tacuta se arata, n'a schimbatu, pre câtu scimu, manier'a sea de a vedea in momentulu cându, dupa caderea monarchiei din Iuliu, Franci'a se tienea la o parte de concertulu europeanu, d. Guizot nu incetá a esprime convictiunea ca politic'a france a in orientu trebuie sa favoriseze desvoltarea populatiuniloru din imperiulu otomanu.“ — Si prin a fortiorí natiunile autonome cá Romani'a.

— „Franci'a din parte-i dice d. Gioi'a, nu póte de câtu a se felicitá de ocasiunea ce i se ofera de a merge pre pant'a naturale a simpatieloru sele pentru junele statu, care-i datoréza atâtu de multu.“

D. Gioi'a demonstrà cum tractatele incheiate séu care s'aru incheiá intre Pórta si alte puteri nu au fostu si nu potu fi aplicabile Romaniei. Guvernulu „Principateloru a consideratu tractatulu din 1861 intre Regatulu Italiei si S. Pórta cu tarifele anecsate, precum si cele-lalte tractate si tarife incheiate si fipsate intre S. Pórta si alte puteri, cá nule si neavenite in ceea ce le priviá.

. . . .„Tractatulu incheiatu intre Austri'a si Turci'a din 1862 contienea si mai claru decâtu cele-lalte tractate ale puteriloru, recunóscerea unei administratiuni vamale separata pentru principate.“ — Dupa acést'a d. Gioi'a analisà tarifele si faptele si demonstrà cu tractatele in mâna autonomi'a nóstra si dreptulu a tractá directu.

Suntu interesante pentru straini, si in specialu pentru Itali'a, lamuririle ce dà d. Gioi'a compatriotiloru sei despre progresele Romaniei, despre miscarea drumuriloru de feru si asternerea cu mii de chilometre de siosele a tierei nóstre; despre organisarea nóstra militaria pre unu picioru atâtu de intinsu si seriosu.

„Romani'a, dice d. Gioi'a, a promisu de a fi unu elementu de ordine si de libertate in orientulu Europei, si s'a tienutu de cuventu.“

Dobr'a 15 Iuniu.

Dle Redactoru! Astadi s'a serbatu si la noi cá pretotindenea, credu, in archidieces'a nóstra parastasulu pentru fericitulu si Marele Archipastoriu *Andreiu*, conformu cercularíului Escel. Sele P. Archiepiscopu si Metropolitu aln nostru *Mironu*, dara potu se dicu conformu veneratíunei cu carea datoresce fia-care românu spiritului celui mare, in a cârui memoria s'a celebratu parastasulu. Nu intru in descrieri speciale ci me marginescu a face unu estrasu din cuventarea parochului nostru Romulu de Crainicu, carele a datu espressiunea simtieminteloru nóstre cari le pastrâmu cá unu tesauru in inimile nóstre.

Dupa o introducere basata pre s. scriptura P. Romulu de Crainicu dice:

. . . . . noi românii, cari locuimu in aceste pârti ale lumei, ne-amu pastratu prin nenumerate pericole si nefericiri ce au venitu asupra-ne stramosiésc'a credintia, dara ómeni reutaciosi si pismuitori vediendu ca dupa nenumerate impilâri si asupriri totusi amu remasu tari, pentru ca eramu un'a nedespartiti, — au aflatu unu mijlocu a aruncá vrajb'a intre noi si a ne despartí in dóue. — De atunci au inceputu o adeverata si lunga nefericire asupr'a nóstra, erá unu tempu cându Archipastorii nostri se batjocoriau si se maltratau, vení tempulu de remaseramu chiaru fâra de Archipastori, si cu tóte acestea, pre lânga tóte napastuirile nu amu peritu, ci ne-amu pastratu limb'a si credinti'a nóstra. Desconsideratiunea contrariloru merse asiá departe, incâtu ei creara legi, prin cari noi eramu declarati numai „tolerati séu suferiti“ in aceste tienuturi astu-feliu de-si avému episcopu, dara pâna la an. 1848 eramu atâtu de restrensi intru eserciarea religiunei nóstre, incâtu prin orasie nice nu ne erá iertatu a trage clopotele pre la biserici. — . . Provedinti'a inse carea vede nedreptâtile, ddieirea, carea aude suspinurile, nu au mai potutu suferí acelea, i s'au facutu mila de acestu poporu alu seu, si ne tramise la anulu 1846, dupa incetarea din viétia a Episcopului Mog'a, pre o stea, carea dela ivirea sea intre noi, au inceputu cu incetulu dara resoluta a se luptá in contr'a intunerecului, si a ne luminá si nóue orisontulu víetiei si alu esistintiei. Dupa ce in anulu 1848 natiunea româna 'si proclamà esistinti'a sea politica, acelu lucéferu incepù cu tóta staruintî'a a lucrá pentru redobandirea drepturiloru nóstre politice si in specie si mai vertosu a celoru bisericesci. Acelu lucéferu tramisu nóue dela Ddieu au fostu repausatulu Archiepiscopu si Metropolitu Andreiu baronu de Siagun'a.

Iubiti frati! Amu avutu ocasiune alta-data a ve vorbí mai pre largu despre acestu fericitu in Domnulu repausatu; dreptu acea cu ocasiunea de astadi voiu sa ve repetiescu numai pre scurtu ca acel'a, de-si se considerà la inceputu de câtra unii de strainu, dela pasirea sea in Transilvani'a, dorirea sufletului seu, lupt'a necontenita ce au luptatu, viéti'a câta au traitu, totu cugetulu seu, tóta staruinti'a, tóta lucrarea sea au fostu spre a ridicá natiunea si biseric'a sea in védi'a lumei si a-i dá ceea ce i se cuvine, si ceea ce i s'au fostu luatu intr'unu modu barbaru cu nedreptulu.

Acestea premitiendu-mi iau voia a atrage atentiunea domnieloru vóstre asupr'a temei mele de vorbire: *„Pilda amu datu vóue, cá precum amu facutu eu vóue, si voi sa faceti.“*

Marturisescu tratii mei! ca nu aflu pentru diu'a de astadi, carea ne aduce aminte ca acum doi ani au incetatu de a mai fi bunulu nostru parinte, neuitatulu nostru Archiepiscopu si Metropolitu Andreiu, nu aflu, dicu, pentru aceste momente cuvinte mai potrivite, pentru de a le adresá fiacârui'a din noi, intru aducerea aminte de acel'a, decâtu cuvintele: *„Pilda amu datu vóue, ca precum amu facutu eu vóue, si voi sa faceti.“*

Aceste cuvinte le-au adresatu Iisusu câtra apostolii sei, si in adeveru Mantuitoriulu lumei au si datu apostoliloru si tuturoru ómeniloru esemple demne de imitatu; déca privimu la viéti'a si la faptele Metropolitului *Andreiu*, apoi in adeveru trebue sa marturisimu, ca acel'a au plinitu intru tóte acele cuvinte ale lui Iisusu.

Mantuitoriulu, prin invetiaturile sele cele ddieesci, au facutu a se respandí lumin'a in tóta lumea, parintele nostru Andreiu cu unu zelu neobositu au inceputu a respandí lumin'a invetiaturei si a moralitâtiei in poporulu seu.

Mantuitoriulu au facutu mila in deosebi seraciloru neputinciosi si veduveloru; Archiepiscopulu Andreiu au ajutoratu multi tineri pre la studii, au infiintiatu fondulu pentru bisericele serace, pentru preotese veduve s. a. m.

Domnulu nostru Iisusu Christosu au invetiatu ca credinti'a in adeveratulu Ddieu si lepadarea de sine este tient'a fericirei vremelnice si vecinice a omului; Metropolitulu Andreiu au predicatu si ni-au datu pilda ca moralitatea, castigarea de avere spirituale si materiale sa fia tient'a nóstra, dandu-ne esemple asiá stralucite prin crearea tipografiiei, elaborarea atâtoru opuri si prin averea cea mare ce o testà bisericei sele.

Mantuitoriulu cându au inceputu a invetiá au aflatu lumea in intunerecu si in nesciintia, iéra prin praeceptele si esemplele sele au radicatu omenimea la demnitatea sea; Metropolitulu Andreiu la venirea sea intre noi au aflatu natiunea si biseric'a ignorata si impilata, prin rar'a sea capacitate inse, prin staruinti'a si lupt'a sea neobosita de dî si nópte au dobanditu natiunea drepturi, de cari pâna ací erá desbracata, iéra biseric'a au radicat'o la unu gradu atâtu de inaltu, incâtu astadi impune respectu apesatoriloru nostri de odinióra.

Eata deci argumente destulu de poternice cumca fericitulu Archieppu si Metropolitu Andreiu intru tóte au satisfacutu provocârei Domnului nostru Iisusu Christosu.

Dara nu suntu cum-va adresate acele cuvinte si nóue tuturoru? In adeveru ca suntu! câci invetiaturile Invetiatoriului lumei suntu pentru tóta lumea adeca pentru toti ómenii; deci sa cautâmu a imitá, a face in cerculu aflârei si activitâtiei nóstre, ce au facutu parintele nostru Andreiu, pre carele l'amu vediutu si cu carele impreuna amu vietiuitu, si atunci de siguru vomu satisface si cuvinteloru lui Iisusu. — Sa cautâmu cu totii a ne face datori'a fatia de natiune si de biserica! deóre-ce la noi acestea asiá suntu de strensu legate un'a de alt'a, incâtu potemu dice ca perdiendu un'a, vomu perde si ceea-lalta, si din contra inaintarea si prosperarea nóstra numai asiá e posibila.

Déca unulu fia-carele din noi, cunoscendu demnitatea sea omenésca, va conlucrá din tóte poterile sele intru interesulu comunu, atunci de siguru, fiindu toti un'a, vomu dobandí cu mai multa usiurintia ceea ce dorimu. La tóte intreprinderile omului e inse de lipsa: rabdare si tenacitate, câci rabdarea multe invinge, si pre dî ce merge vomu castigá mai multu terenu, pâna cându in urma, mai curendu, ori mai tardiu vomu vedea dorinti'a nóstra implinita.

Românulu, carele nici odata nu si-au perdutu speranti'a si credinti'a in Ddieu, nadajdueste ca Acelu pré Inaltu i va ajutá, si in adeveru insa'si

---

FOISIÓRA.

Studii essegetice.

Partea I.

CAPU I—IV.

Venirea lui Iisusu in lume. Contactulu cu lumea.

Sectiunea I.

CAPU I.

I. Dumnedieu Cuventulu eternu iá chipu omenescu in persón'a luí Iisusu Christosu fiiulu lui Ddieu. — II. Marturisirea lui Ioanu botezatoriulu despre densulu. — III. Alipirea invetiaceiloru de densulu.

I. Vs. 1—18. Introducerea intregei evangelie.

(U r m a r e.)

Vs. 9. De sine statatoriu (cá seria) stà acestu viersu si totusi in cea mai strinsa sí mai naturale legatura cu seri'a precedenta (Vs. 6—8) si cu cea urmatória (Vs. 10—13) legandu-le in si prin sine deolalta. Totu ce s'a disu pâna acum despre lumina, se resuma in câte-va vorbe, in cea mai simpla constructiune, de carea se incopcia apoi seri'a urmatória (Vs. 10—13).

Erá lumin'a cea adeverata: lumin'a aceea despre carea amu dîsu ca etc. . . *aceea* **erá** lumin'a cea adeverata. In acestu Vs. se aréta adeverulu luminei celei adeverate in Iis. De ací *erá* este pusu la inceputulu constructiunei asiá decidietoriu, in opositiune cu *nu erá* (Vs. 8.) de ací ca *lumin'a* contiene o caracteristica dupla: un'a in cea adeverata corespundietória ideei, (comp. 4, 23. 13, 1. 6, 32), ceea-lalta in constructiune relativa: *carea luminéza pre totu omulu* fâra deosebire, cá lumin'a lumei (8. 12). — Asiá dara: Lumin'a, despre carea a venitu Ioanu sa marturisésca, *erá lumin'a cea adeverata, carea luminéza pre totu omulu, „ce vine in lume“ — lume* este luatu simplu: lumea vidîbila (*κόσμος*: 3, 19. 6, 14. 9, 37 s. a.) *ce vine* (*ἐρχόμενος* =venindu) — dupa ss. Parinti, ba chiaru si Luther si Erasm — stà in legatura cu *totu omulu*, dandu intielesulu: *carea luminéza pre totu omulu, carele (omu) vine in lume*: adeca: pre totu omulu carele vine in lume, lu luminéza — lumin'a cea adeverata.

Essegetii mai noi inse — impreuna pre *ce vine ερχόμενος* — strictu tradusu=venindu) cu erá (*ἦν*), dendu intielesulu: lumin'a cea adeverata, ce erá venindu — ce venea — luminéza pre totu omulu.

Déca acestu punctu aru fi dogmaticu, n'asi avé decâtu sa insemnu opiniunea bisericei nóstre, din causa ca polemi'a in punctele dogmatece este destulu de desvoltata, si dogmele cu base destulu de solide. Ne fiindu inse o cestiune dogmateca, si astu-feliu nefiindu esprimate si motivele acestei esplicâri, dupa cum este ea la ss. parinti, spre a nu ni se imputá cu „jurare in verba magistri“ me vedu constrinsu a face abatere dela programa, si a aperá — dupa convictiune — esplicarea ce adoptu.

Inainte de a-mi espune motivele, spunu acea ce sustienu, — sum adeca pre lânga esplicarea ss. Parinti. — N'aru trebuì decâtu sa ne mandrimu cându amu avé barbati, cari sa pricépa s. scriptura, déca nu mai bine, baremu cá ss. Parinti, intre cari Chrysostomu este cá unu lucéferu intre stele. Tempulu nostru inse ne aréta ca astu-feliu de barbati nu avemu, iéra esplicarea acestui viersu ne intaresce in convingere, câci

1) Vs. 9. este unu echo alu Vs. 5, care se confirma prin Vs. 4. lumin'a ómeniloru (*erá* la inceputu) si prin Vs 10. mai de aprópe, fiindu ca elu, lumin'a, *erá* dejá in lume, pre cându marturisea Ioanu despre densulu,

2) acést'a o marturisesce insusi Ioanu la Vs. 15. 16. 26. 27. 30 seqq.

3) ca *lumin'a* a fostu si inainte de venirea lui Christ. si si dupa suirea lui la ceriu (este), nu se póte disputá ca prin urmare a luminatu si luminéza pre totu omulu ce vine in lume — asemenea —, câci

4) fia-care omu luatu in particularu este intunerecu, radiele ddieesci, indata ce vine in lume, 'lu luminéza, iéra unulu fia-carele este liberu a primí séu a respinge lumin'a;

5) ca Iisusu este lumin'a lumei, si ca s'a aretatu profetiloru in mesura mai mare cá celorn-lalti moritori, asemenea nu se póte dubitá, prin urmare *erá* cá lumina si lumin'a inca din inceputu,

6) Ins'asi legatur'a constructiunei in limb'a gréca este pentru interpretarea nóstra: acolo se dice: *ὅ φυτίρει πάρτα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τον κόσμον*=care luminéza pre totu omulu carele vine in lume — si in fine

7) legatur'a cea naturale, ce este intre finea Vs. 9. si inceputulu Vs. 10 adeca; (Vs. 9.) luminéza pre totu omulu ce vine in lume (Vs. 10) in care lume elu *erá* (dejá) si carea *prin elu s'a facutu etc.*

Vs. 10—13. *Venirea cuventului in lume sub chipu omenescu; respingerea si primirea.*

Vs. 10. *In lume erá*: in acea lume, in carea vine totu omulu pre carele lu luminéza, *erá* elu (Vs. 1 cá lumina inca din inceputu ca si in Vs. 1 la Ddieu) prin faptele sele atâtu cá invetiaturi câtu si cá minuni. Acum inse lumin'a intrupata, cá si viéti'a in Iis. Christ. Cuventulu lui Ddieu. In lume *erá*, ad. Cuventulu=lumin'a carele (Vs. 14) s'a facutu trupu omenescu *erá* in lume inca inainte de a devení trupu, dela inceputu inca, *si lumea prin tr'ensulu s'a facutu, si lumea pre elu nu l'a cunoscutu. In lume erá*: asiá dara trebuiá sa-lu cunósca (vedi si Rom. 1, 19. seq.), *si lumea prin trensulu s'a facutu*: cu atâtu mai vertosu trebuiá sa-lu cunósca — cá pre ziditoriulu si dlu ei — *si* (cu tóte acestea) *lumea nu l'a cunoscutu.*

Ca *lumea* trebuiá sa-lu cunósca — cá pre creatoriulu, si de ací cá pre domnulu ei — contiene dóue idei, dóue motive tari: 1) Descoperirea revelatiunea lui, de o sublimitate si perfectiune ddieésca, — carea cu supunere trebuiá se fia primita; 2) ca ea (revelatiunea) corespunsese: a) percepteloru ddieesci din legea lumei (judaice), b) lipseloru ómeniloru, si c) profetiloru ce avé lumea: asiá dara, cu tóta inim trebuiá sa-lu primésca,

sânt'a scriptura ne intaresce in acea sperantia, câci la Isai'a (c. 31, v. 4. 5.) dice: „Cá paserile ce sbóra, asiá va acoperí Domnulu Savaoth Ierusalimulu, si-lu va scutí, si-lu va scóte, si-lu va ocrotí, si-lu va mantuí.“ Si iérasi déca ne vomu adresá in diu'a necadiului câtra Atotupoterniculu, acel a ne va ajutá, câci dice: „Si me chiéma pre mine in diu'a necadiului teu, si te voiu scóte, si me vei prémarí.“ (Ps. 49. v. 16).

Iubiti frati! Parintii nostri in multe necadiuri si asupriri ce au rabdatu, aveau unu singuru limanu de scapare — biseric'a.

Dupa siése dile de munca grea, adesea biciuiti si batuti, mergeau Duminec'a la biserica spre a versá lacremile sele câtra ceresculu parinte pentru asupririle ce ei indurau dela apesatorii loru, ascultau sfaturile preotului, cari i intariau anim'a, si astfeliu se reintornau acasa mangaiati si cu speranti'a ca, adî, mâne, sórtea loru se va schimbá. Precum atunci asiá sî acum va aflá omulu crestinu in sinulu bisericei mangaiere si ocrotire, cu deosebire inse la noi, unde preotulu mai pre susu de tóte e confratele, vecinulu, consaténulu, connatiunalulu seu, va poté sa gasésca remediulu doritu. — Dreptu aceea ve punu la anim'a fia-cârui'a iubitiloru frati, ba ve conjuru pe numele Ddieului parintiloru nostri, cá sa primiti invetiaturile preotiloru vostri si sa urmati acelor'a, câci preotulu e alu vostru si din voi.

Domnulu nostru Iisusu Christosu insusi ve indémna sa scultati de preotii vostri, câci dice in Evangeli'a dela Luc'a (c. 10. v. 16): „Celu ce ve ascúlta pre voi, pre mine me ascúlta, si celu ce se lépada de voi, de mine se lépada.“

. . . . pentru ca s'au induratu a ne tramite pre unu asemenea barbatu, carele au facutu totulu spre luminarea si radicarea nóstra, se dâmu deci marire si lauda numelui celui sântu impreuna cu Davidu dîcendu: „Ce vomu resplatí Domnului, pentru tóte care an datu nóua!“ (Ps. 11, v. 5).

Nu vomu puté resplatí acele bunatâti altmintrea, de câtu déca pururea unulu fia carele din noi ne vomu nisuí a imitá acele fapte maretie spre binele natiunei si bisericei nóstre; nu vomu puté sa resplatimu mai curatu bunatâtile Domnului, decâtu prin un'a viétia fâra prihana, lasându fia-cârui'a ale sele, alergându intru ajutoriulu seracului, veduveloru si orfaniloru, impartindu tuturoru cu cari impreuna vietiuimu iubire fratiésca, ferindu-ne de asupriri si rapiri cu nedreptulu, câci Dumnedieu nimic'a nu lasa neresplatitu, atâtu in viéti'a ce vine câtu si in acésta trecatórie. Aduceti-ve aminte, ca ziditoriulu nostru au lasatu in inim'a fia-cârui muritoriu pre acelu judecatoriu dreptu, carele te mangaie in necadiuri, te mustra déca ai facutu reu si te inaltia déca ai implinitu o fapta buna. Dreptu aceea sa ne aducemu aminte noi *si toti cei cari traescu impreuna cu noi* de cuvintele poetului:

„Te marescu fiintia, fâra de finitu.
Pentru aceea schinteia, ce-i dicu consciintia
Carea greu me mustra de-amu pecatuitu
Si me desfatéza cu bun'a vointia,
De-amu facutu drepiate celui asupritu!“ —

Dupa „in veci pomenirea lui', elevii scólei cap. mai esecutara unu cântu funebralu, care aru fi patrunsu inim'a de pétra. Amu esitu din ast'a biserica, esclamându cu durere fiiésca „fiei repausatului tieriu'a usióra si memori'a eterna!“ A.....

+ *Noustatu* in 1 Iuniu 1875. Dle redactoru! Credu a nu fi de prisosu déca voiu enará ce-va scolasticu imbucuratoriu fatia de atâtea neplaceri politice ce bantuie si sguduie esistinti'a nóstra nat unala din temelie, de care mai nici o pagina a dîuaristicei nóstre nu scapa de négr'a colóre a acelor'a; de aceea me rogu a se dá putienu spatiu in colónele dîarului ce redegiati urmatóreloru sîre. —

Precum in mai multe renduri fuseiu onoratu din partea inspectoratului nostru scolaru districtualu cu calitatea de comisariu pentru a asistá la esamene in mai multe comune, precum si in alte afaceri scolarie; asiá si acum amu fostu insarcinatu a asistá la esamenele semestrului alu II-lea a. c. in comunele: Noustatu, Hundrubechiu, Selistatu, Siórsiu, Robavu, Boholtiu, Calboru, Cincu-micu si Cincumare. In acésta comuna nu s'a tienutu rei legei, — fiindu orasiu — a tienea prelegere 9 luni, si astfeliu numai cu finea lunei lui Iuniu se va tiené esamenulu semestralu alu II-lea; dara in cele-lalte comune s'a tienutu afara de Boholtiu, unde, din incidentulu neplacutu: ca aceea comuna in anulu scolaru espiratu a fostu bantuita grodiavu de ból'a epidemica — difteritis, — nu s'a potutu tienea scóla, prin urmare nici esamenu —

Observârile ce amu facutu la aceste esamene fatia de cele din anii trecuti suntu cu multu mai avantagióse, mai imbucuratóre si care promitu unu venitoriu mai salutariu decâtu pâna acum'a. Fâra de a clasificá fia-care comuna deosebi, potu dîce in genere, ca in fia-care amu aflatu pruncii instruati mai bogatu, si disciplinati mai bine cá in trecutu. Au cercetatu scól'a mai abundante de câtu pâna acum'a, dara totusi nu deplinu si corespundiatoriu din simpl'a causa, ca antistiele comunale suntu nepasatórie*); nu se intereséza nimic'a, de-si se dau din partea invetiatoreloru in tóta sep tamân'a listele de lenevire. Eu celu putienu nu cunoscu nici o comuna, unde pedepsile s'aru fi incasatu si din care, dupa natur'a loru, s'aru fi formatu unu fondu pentru scól'a respectiva. Dara nici ca e mirare, câci antistii si notarii comunali suntu parte mare de natiunalitatea straina, cari nu voru a mai „asuprí“ pre români si pentru acestu lucru bagatelu.

Desi mi propuseiu a nu me abate de asta-data la specialitâti, totusi suntu necessitatu a amintí in specialu despre scól'a din *Colboru*, in carea functionéza cá invetiatoriu unu individu cu cualificatiunea receruta, cu numele Nicolau *Comaniciu*, despre care potu dîce ca se si cunósce ca este invatiatoriu in comuna, câci obiectele de instructiune suntu numeróse si respunsurile eleviloru din ele multiamitórie. Onóre invetiatoriului respectivu!

Inca odata trebuie sa marturisescu in genere, ca in dîu'a de astadi scólele nóstre stau cu multu mai bine cá in trecutu. Dara ce sa ne facemu? trecutulu e trecutu. Elu sa nu mai fia pentru noi altu-ce, de câtu punctulu, dela care sa mesurâmu progresulu venitoriului.

*) Dara comitetele nóstre parochiale ce facu? R.

Ca scólele nóstre stau astadi mai bine de cum au statu mai inainte, meritulu cu totu dreptulu trebuie sa se adscrie si sa se atribuie regeneratoriului bisericei si natiunei nóstre repos. intru fericire Marelui Archipastoriu A n d r e i u. Dara in tempulu mai nou, trebuie sa marturisimu adeverulu, au ajutatu si ajuta multu causei nostre scolare si inspectoratulu reg. ung. prin staruinti'a subinspectorului regescu Iuliu *Bardosi*, carele cu ocasiunea visitarii din anulu trecutu, prin tactic'a ce a desvoltatu, a insuflatu respectu tuturoru, celoru apartienatori de caus'a scolaria. Nu mai putiena recunoscintia se atribuie si trebuie sa se atribuie inspectorelui nostru districtuale Grigoriu *Maieru* in afacerea scolara, câci Reverenti'a sea, fiindu-i inposibile a cutrierá de mai multe ori intr'unu anu in persóna tóte comunele din tractu, care numera dupa cum mi se pare la 40 comune, nu incetéza a inbarbatá si instruá pre invetiatori cá si pre directori spre emulare sânta in afacerea scolara, atâtu prin circulare fórte dese câtu si verbalmente; initiéza sustienerea regulei si acurateti'a; trage la respundere pre cei renitenti; tramite comisarii sei cu unu cuventu face totu ce i sta in putintia cá numai si numai afacerea scolara sa ia unu aventu mai rapede si imbucuratóre. —

Preotimea nóstra inca — cu putiena esceptiune — 'si cunósce pusetiunea, lucra din resputeri in afacerea acést'a ponderósa si utile; ba asiá dîcendu emuléza, prin ce 'si atrage asupr'a-si ur'a si invidi'a poporului, câci antistii comunali, — cá sa nu póta dîce: ca chiaru nimicu nu facu — mai intalnescu pre câte unii dintre cei ce nu-si prea tramitu copii la scóla pre strade — ori aiurea — si le spunu ca au sa platésca atât'a si atât'a pedépsa, pentru ca nu si-au tramisu copiii la scóla, spunendu-le totu-odata si aceea: *„ca pop'a vostru si dascalulu v'au parîtu, câci eu nu ve a-si face nici unu reu, ca eu sciu ca voi sunteti ómeni seraci.“* Acestea apoi si asemenea acestor'a suntu destulu materialu spre a inversiuná vulcanulu patimeloru a

---

— si lumea *nu* l'a cunoscutu — nu numai ca nu l'a primitu, dara in reutatea ei: nu l'a cunoscutu, n'a vrutu sa-lu cunósca. — *lumea* ací semnifica: lumea omenésca (judaica) si inca cea instrainata de Ddieu.

In acestu viersu vorbesce evangelistulu in genere: *lume* spre a dá unu pondu si mai pregnantu tragediei, in Vs. urmatoriu (11) specifica, vorbesce in specia despre poporulu alesu alu lui Ddieu — carele nu l'a primitu.

Vs. 11. *Intru ale sele a venitu* — Mai hotaritu cá in Vs. 10 se descrie parte prin poterea semnificativa a verbului a *venitu*, carele aréta evidentu venirea lui personale, — parte prin *intru ale sale*: in proprietatea sea, in alu seu (Analogu cu Esthir'a 5, 10. Ioanu 16, 32. 19, 27). — In Vs. 10. dîce *lume* in genere, ací in specia intru ale sale — nu in lume (in genere) ci in mijloculu poporului jidovescu, in carele intielepciunea (Cuventulu) 'si luáse locuintia si mostenire (Iis. Sirachu 24, 8 seqq.). In alu seu propriu a venitu: acolo unde erá cunoscutu prin profetî: intre jidovi, cá connatiunalu, *a venitu*, cari chiaru pentru acést'a trebuiau cu atâtu mai vertosu sa-lu primésca: *si ai sei*, adeca jidovii, cari erau proprietatea lui, poporulu celu alesu alu lui Ddieu, cârui'a se descoperise de nenumerate ori — *nu l'au primitu.* Aici tragedi'a dramei este la culme. Treptatu s'a inaltiatu in descrierea re-pingerei lui Iis. prin poporulu jidovescu. Antâiu (Vs. 5.) dice: *intunereculu nu l'a cuprinsu*; a dóu'a se inaltia cu o trépta mai susu: (Vs. 10) *lumea nu l'a cunoscutu*; iéra a trei'a óra, radicandu-se la culme, cu o melancolía sfasietória constatà ca: *ai sei nu l'au primitu.*

— La prim'a cetire a acestui capitlu, cu deosebire pâna la Vs. 12, bate la ochi conjunctiunea si, in loculu cârei'a unu scrietoriu modernu aru fi intrebuintiatu diferite conjunctiuni. Chiaru acésta conjunctiune, repetita asiá desu, dà o mai mare potere scrierei, si depinge (Vs. 5. 10. 11.) dram'a cu unu coloritu mai sguduitoriu. —

Vs. 12. *Iéra câti l'au primitu pre densulu, le-a datu loru potere cá sa fia fiii lui Ddieu, celoru ce credu in numele lui.* — Repetirea pronumeloru: pre densulu, loru — fiindu superflua, apoi „fiii“ *lui Ddieu* fiindu in Dativu in locu de Genetivu (*τέκνα τοῦ Θεοῦ*), versiune mai buna mi s'aru parea a fi urmatórea: *Iéra câti l'au primitu, acelor'a le-a datu potere* (mai bine dreptu) *cá sa fia fii ai lui Ddieu: celoru ce credu in numele lui.*

Câti — l'au primitu — se referesce mai de aprópe la credinciosii judei (invetiaceii si apostolii) totusi asiá câtu ide'a se estinde in generalu: la totu casulu inse — singuratecii, cei putieni fatia cu multimea — carea nu l'a primitu. — *le-a datu potere* ἐξουσία, carea nu este un'a cu *δύναμις*=potere, ἐξουσία=dreptu, demnitate, destoinicia, abilitate) — le-a datu dreptulu, vrednici'a (Christ.) possibilitatea cá sa fia fii ai lui Ddieu parte prin delaturarea pedeceloru (mani'a lui Ddieu si pecatulu), parte prin vestirea de asta-data esamenu, câci representanti'a scolaria vré, amesuratu tenóindurârei lui Ddieu si a impartasîrei unei puteri nóue, unei vieti nóue. — *Fii ai lui Ddieu* — in sensu moralu, spiritualu. Conditiunea de a fi fiiu alu lui Ddieu este credinti'a in Iisusu. Fiiu alu lui Ddieu va se dica: liberu, mantuitu de pecatu (8, 34—37.) Libertatea, mantuirea este Iis. Christ. Asiá dara: credinti'a este usi'a prin carea intra cine-va la mantuire (8, 31 seq. 8, 24.), de ací: *celoru ce credu in numele lui* (2, 23. 3, 18. I. Ioanu 5, 13.), adeca cu deplina incredere primescu pre Christosu, cá pre acel'a ce *este* (8, 31. II Moise 3, 14. s. a.), — *in numele lui* — nume, acel'a carele este in genere cunoscutu — prin acést'a espressiune se inaltia mai multu conceptulu credintiei si alu obiectului ei, de câtu cându aru fi dîsu: cari credu in Christosu.

Vs. 13. Determinare mai de aprópe a conceptului *„Fii ai lui Ddieu“*: *Carii nu din sânge, nici din voia trupésca, nici din fapta barbatésca ci dela Ddieu s'au nascutu.*

Carii nu se refera la *celoru ce credu*, ci la *fii ai lui Ddieu*, dandu intielesulu: *cari fii, nu din sânge* . . etc.

Determinatiunea este parte negativa, si adeca: in contr'a nascerei trupesci (pre acést'a 'si basáu Iudeii originea loru ddieésca 8, 33. 41. Marcu 3, 9), parte positiva, de-si in modu simbolicu — despre ide'a nascerei — *nu din sânge* (*αἱμάτιον*) sânge omenescu, sementia (in orig. este luatu plur. *αἱμάτιον*, espressiune poetica dela sing. *τὸ αἷμα*—sânge). In limb'a nóstra nu se póte luá pluralu fâra a stirbá, ba a dá altu sensu adeveratului intielesu — sângiuri are alta insemnare, nu cea de ací — *sânge*=sementi'a ambeloru pârti (parinti), iéra *voi'a trupésca* (*θέλημα βαρκός*=): pofta carnale. Evangelistulu, prin impreunarea acestoru trei negatiuni (nu din sânge, nici din pofta carnale, si nici din pofta barbatésca) sinonime, dupa opiniunea mea*) si-a folositu retoric'a numai spre a negá totalminte nascerea trupésca, si a dá locu singuru conclusiunei: *ci dela Ddieu s'au nascutu.* In originalu nu se dice *ἀπὸ*=dela, ci *ἐκ*=din — Ddieu. Treducere fidela aru fi: *din Ddieu s'au nascutu*, carea esprima multu mai multu cá cu *dela*; — *din* aréta emanarea directu din ce-va, pre cându d e l a este mai lacsu, aréta ce-va indirectu séu numai din apropierea cui-va emanatoriu. — *din Ddieu*, deadreptulu din Ddieu, séu *spiritulu sântu* (Ddieu) (compar. Ioanu 3, 5. Iacobu 1, 18. I Ioanu 3, 9. 4, 7. 5, 4. 18. I Petru 1, 23) — in opositiune cu *trupu* (*σάρξ*=carne). — *ἐκ*=din, in acestu Vs. insémna 1, materi'a din carea se nasce cine-va, carea conditiunéza, nascerea (sânge) a 2-a si a 3-a caus'a mijlocita pofta trupésca, pofta barbatésca) si 4-a caus'a nemijlocita (din Ddieu) I Corint. 8, 6). Intielesulu mai popularu aru fi acést'a: cari nu suntu productu alu omenimei cá atari, ci primirea omenimei, si luminarea mintiei directu dela Ddieu.

(Va urmá.)

*) La santii Parinti afara de Theoph. a cârui opiniune nu mi se pare nimerita, nu se afla deslusita mai chiaru ide'a acést'a, — de aceea mi esprimu parerea mea.

unoru ómeni de ai nostri asupr'a preotului si a invetiatoriului.

Deci dara spre a parasí trecutulu cu óre-care nemultiamire; spre a evitá reulu si a face pentru unu venitoriu ferice pasií necesari, pre lânga altele, modest'a mea parere aru fi:

Ca antistii comunali sa se recuire si seriosu sa li se impuna, cá indata dupa primirea primei liste de lenevire, numai de câtu sa-si escevedie pre cei renitenti, câci atuncea cei indaretnici prin suferirea pedepsei fatia de seraci'a cea apasatórie si generala, indata se voru indreptá, nu voru asteptá de siguru si a dóu'a pedépsa; si asiá cercetându elevii prelegerile regulatu, de o parte invetiatoriulu se va inbarbatá, de alta parte va cugetá si la aceea, ca mergendu-i copiii regulatu la scóla, nu se va mai putea escusá cu acestu casu, cându i s'aru face eventualmente imputari, ca nu au facutu destulu sporiu, ceea ce pâna ací s'au intemplatu adese-ori.

Aru fi de doritu mai departe, cá consistoriulu nostru scolastecu inca neintreruptu sa faca dispusetiuni pentru visitatiunea prin tiéra scóleloru, precum a facutu inspectoratulu regescu a cârui influintia aru fi o mare binefacere pentru scólele nóstre. Cându aceste dóue dorintie s'aru realisá, atunci activitatea preotimei aru fi cu efectu, si aru fi si scutita de fórte multe neplaceri ce-i obvinu din partea ómeniloru, cari cugeta, ca numai preotimea ii necajesce cu pedepse si jertfe pentru scóle. — De aceea modest'a mea parere aru fi, mai departe cá, de referinte scolariu, sa se aléga o persóna de specialitate, cu caracteru si zelu, dara totu odata si mai putienu comóda, carea se póta purtá grige de lipsele scóleloru. O astu-feliu de visitatiune, pre lânga a inspect. reg. aru fi unu ce, care de siguru ne aru transpune in o fasa nóua progresiva. —

Aru mai fi de doritu dupa parerea mea individuale cá elevii institutului nostru pedag. teologicu sa practiseze in scólele nóstre poporale din suburbiele Sabiiului conformu dispusetiunei dupa cum mi aducu aminte inca de pre la 1864/5. despre carea n'amu auditu sa o fia esecutatu directiunea institutului nostru pedagogicu din Sabiiu vr'odata, spre a pune acolo inca in pracsa, acea ce ei invétia teoretice, cá asiá devenindu invetiatori, sa nu fia necesitati a petrece unu anu, de nu si mai multu, pâna cându 'si vinu in ori. —

De-si un'a e met'a spre carea nesuimu, totusi pracs'a si esperintia de tóte dilele ne demonstréza, ca mai atâtea suntu câile spre aceea, câti invetiatori suntu, care ducu mai curendu ori mai tardiu la meta; mai putienu ori mai multu suficiente. Spre a alege si a pasii pre calea cea mai ómbla si drépta, e necesaria in fine dupa modest'a-mi parere institutiunea cea nobila a conferintieloru invetiatoresci, carea sa nu mai alteredie, ci din contra sa se rechiame in viétia, cu acelu adausu: cá comisarii acelor'a sa fia dintre pedagogii cei mai alesi, seriosi, cu tactica si caracteru Si fia-cârui invetiatoriu sa i se dea o tema mai nainte de conferintia spre a o prelucrá a casa, si in conferintia, in tocmai cá unu proiectu, sa se cetésca de respectivulu invetiatoriu séu autoru, si apoi de conferintia parlamentarice sa se desbata. Astu-feliu cernendu-se prin sit'a, ori baremu ciurulu conferintiei, fia-carele invetiatoriu se va reintórce la ale sele cu o dulce suvenire, ca ori au profitatu dela altulu ce-va, ori labórea sea a fostu instructiva si binevenita. Preotimea inca sa ia parte.*)

In fine a-si mai observá, ca din numerósele stipendii pentru studenti, despre cari dieu nu scimu in fine ca ce va sa iasa? fii adeverati ai natiunei de carea apartienu si care i spriginesce? Ori dóra cei mai mari renegati? sa se mai subtraga ce-va pentru invetiatorii poporali pauperi dara zelosi, câci de aici trebuie sa ne radicâmu mai intâiu. Permitiendu-mi acestea amu onóre a me insemná.

Alu prea onoratu d-vóstre
cu totu respectulu
Ioanu *Grecu*,
parochu gr. or.

*) Vedi prot. sinod. din anulu acest'a Red.

O catastrofa teribila in Budapest'a

Budapest'a 18 Iuniu 1875.

Unu evenementu elementariu infricosiatu cercetà capital'a Ungariei Sambata in 14 Iuniu v. Dupá o caldura ne mai pomenita ce durà mai multe dile se presimtiá apropierea unei tempestâti care se si descarcà la 14 Iuniu sér'a cu o furia nimicitória asupr'a capitalei.

Nouri intunecosi manati de unu ventu aprigu cutrierau orisontulu, pre strade se radicà o holbura si dóue óre inainte de apunerea sórelui ceriulu erá de totu intunecatu. Spectacululu acest'a duréza pâna la 7 óre, deodata apoi se frânge unu nouru, cade o grindina mare cu o vehementia acuta, cum nu s'a mai vediutu de unu seculu incóce. Abiá diminéti'a poturamu noi cei din Pest'a vedé devastatiunile cele enorme si tristele urmâri ale acestui evenementu elementariu grandiosu.

Pest'a, scutita prin impregiurulu seu celu siesu, a suferitu mai putienu decâtu Bud'a. Abstragendu dela unele inundatiuni prin locuintiele suburbieloru situate mai afundu, dela plantatiunile desradecinate din padurea cetâtiei si dela mai multe sute mii de table de feresti frânte, in Pest'a nu s'a intemplatu alta paguba mai insemnata. Cu totulu alt'a si cu multu mai trista este inse imaginea nimicirei ce ni-o presenta Bud'a! Ací suburbie intregi inotau in apa. Cea dintâiu ruina ce o intempiná-i mergendu pentru a vedé resultatele acestei calamitâti erá o casa inalta cladita aprópe lânga malulu Dunarei, jumetate din tr'ens'a s'a derimatu preste nópte, mobilele si tóte farimaturile si locuitorii fura manati in Dunare. Cladirea acést'a se aflá adeca deasupr'a canalului principalu ce se vérsa in Dunare, in tr'ensulu se adunara apele ce se versara de pre munti, cari strataiara partea principale a casei solida manandu-o in Dunare. Nu s'a constatatu inca câti locuitori si-au aflatu mórtea in valurile acestui diluviu. O impressiune deosebita facea paretele unei case derimate, pre care se aflá unu orologiu umblandu regulatu cá si cându nu s'aru fi schimbatu nimic'a . . .

Diece pasi mai departe totu acést'a icóna a nimicirei ingrozitórie. Dela dóue case mari coperisiulu aterna spre drumu, zidurile suntu derimate si nisce ómeni seraci in amar'a loru desperatiune scotu averile loru inecate din locuintie pre unu drumu, care e de totu nomolitu. Mai departe ni se infatisiéza totu acést'a miseria. Pre drumulu piedisiu se afla unu pavilonu de véra, dara acum numai unele urme arata esistenti'a locului de restauratiune de odinióra.

Unu meseriasiu june care locuiá impreuna cu famili'a sea intr'o casa vechia (de 180 ani) dara solida enaréza cu unu tonu resignatu veciniloru ce-lu impresóra nenorocirea loru. Pre la diumetate pre 8 óre cându voiau sa se culce venì o unda rapede, cas'a se derimà si totu ce erá intr'ens'a, fu manatu in Dunare; siepte persóne intre cari femei'a si copilulu seu, si aflara mórtea si cu lacrime in ochi ni aretà acestu nenorocitu care preste nópte devení cercitoriu vac'a sea strivita de unu zidu demolatu. Atari scene sfasiitórie de anima ni oferea fia care drumu. Pretutindenea locuintie derimate, animale domestece inecate, etc. preste totu loculu nenorocire si nimicire, tanguire si desperare.

Mai aprigu a fostu acestu orcanu pre drumulu spre asiá numitulu „Auwinkel“ din Pest'a. Intregu drumulu acest'a erá acoperitu de mase colosali de pétra. Drumulu „Zahnrad“ ce duce la „muntii svabiloru“ nu va poté serví comunicatiunei pre mai multe septamâni fiindu cu totulu ruinatu. Viile din Bud'a au suferitu pagub'a cea mai insemnata, tóte sperantiele de unu culesu bunu suntu nimicite. Viile batute de viscolu ni se paru unu locu, care n'au fostu cultivatu nici cându.

Mai departe in susu intalnìramu ómeni cu cosciuguri acoperite. Ei ducau cadavrele unei femei si unui copilu din Pest'a, cari intreprinsesera in diu'a acea sér'a o partia. In caletori'a loru viscolulu si valurile apucara carale amendóue, de o scapare intr'o nópte atâtu de grosnica nu poté fi vorba. Cai, cara si locuitorii remasera pâna diminéti'a pre campulu liberu, care ne aruncà 3 cadavre. Giuru impregiuru jaceau cadavrele câiloru morti, róte si alte unelte din carale sfarimate.

In stabilimentulu fabricei de tigla a societâtiei de actii Drasche mai concertà cu elementele desfrenate si unu incendiu intensivu, care pustiì totu proviantulu de tiegla ce se aflá acolo.

Numerulu celoru ce au cadiutu viptima acestui orcanu se urca celu putienu la 100 individi, iéra daun'a trece preste unu milionu, mai alesu déca vomu socotí si perderile vinieriloru.

Subscriptiunile pentru nenorocitii acesti'a au inceputu sa circuleze. Majestatea Sea Regele cu generositatea sea a subscrisu 1500 fl. Unu ajutoriu e in supremulu gradu de lipsa, se crede ca nu va intardiá. Acést'a e pre scurtu catastrof'a teribila de care fu cercetata capital'a Ungariei. —

Publicatiune

prin care se aduce la cunoscinti'a onóratului publicu urmatoriulu

ESTRASU:

alu socoteleloru anului 1874 despre cele 4 fonduri, care s'au testatu de repausatulu domnu Ioanu Iug'a de Baci, din Brasiovu, spre copurile filantropice.

Sum'a totala a acestoru fonduri e de 2,500 fl. v. a., este asiediata primo loco in pretiulu casei, care s'a cumperatu in piati'a Brasiovului sub Nr. 82.

Dupa estrasulu socoteleloru din anulu 1873 a fostu remasu diu venitulu prediseloru fonduri cu finitulu lui Decembre alu acelui anu, unu prisosu in bani de . . . 4516 fl. 56½ cr.

la carele s'a adaugatu cu interesuln aceloru fonduri pre an. 1874 a 5% . . . 1260 fl. — cr.

asemenea competinti'a intereseloru la formandulu alu doilea fondu de 6300 fl. alu legatului IV pre anulu 1875 5% . 315 fl. — cr.

apoi interesulu 5% totu pre anulu 1874 la suma de 3920 fl. 78 cr, care s'a fostu adunatu pâna la 31 Decembre 1873, spre formarea unui alu 2-lea fondu dela atinsulu legatu cu . 196 fl. — cr.

Sum'a . 6281 fl. 56½ cr.

Din care s'au datu:

1 La destinatiunea legatului I 105 fl.
2. La destinatiunea legatului II 64 fl 50 cr.
3. La destinatiunea legatului III 630 fl.
4. La destinatiunea legatului IV 315 fl. . 1115 fl. 50 cr.

Remane prisosu 5167 fl. 6½ cr. v. a.

Carele se tiene:

a) de fondulu legatutului II-lea cu . 735 fl. 28½ cr.
b) de formandulu alu 2-lea fondu alu legatului IV, cu 4431 fl. 78 cr.

Suma 5167 fl. 6½ cr. v. a.

Brasiovu 31 Decembre 1874.

Comitetulu administrativu alu fonduriloru Iugaiane.

Ioanu *Petricu*
presiedinte.

NB. Suntu rogate si celelalte dîuare române a reproduce acestu ratiotiniu în colónele loru.

Varietâti.

*** Escel. Sea dlu Episcopu rom. cat. Mich. *Fogarasy* a sositu Vineri aici.

*** (*Provocare*) câtra membrii reposatei reuniuni invetiatoresci alu tractului Dobr'a.

Amu intielesu ca aveti dejá constituita o reuniune cu statute intarite prin Vener. Consist. Eu de doi ani de dile nu sciu sa se fi tienutu vre-o conferintia, nici despre banil ce se dice ca i aveti, nici statutele nu amu fostu norocitu ale ceti, cá se vedu ca dóra tocmai prin statute e abandonata repausârei!

De-sí nu sum membru, *totusi mi tienu* de datorintia a ve provocá cá pre venitórea tienenda conferintia invetiatorésca cu statutele in mâna sa ve dati socót'a despre prosperarea materiale acelei reuniuni, câci spiritualminte au apusu de doi ani, si déca anarchi'a si slabiciunea atâtu e de mare incatu nu se mai póte sustiené, atunci sa se desfiintiedie dupa lege, si banii destinati pentru unu scopu óre-care.

Nu sciu, déca Vener. Cons. scie de mórtea acestei reuniuni, eu credu ca când aru avé cunoscintia, e celu dintâiu chiamatu a sustiené astu-feliu de instituiri atâtu de folositóre causei scolare. Provocu deci inca odata pre comitetulu reuniunei a-si dá socót'a la tienend'a conferintia déca nu voiesce a-si trage blamulu publicu, ce se va face prin publicarea cinstiteloru nume a aceloru invetiatori devotati progresului culturile.

Dobr'a 17 Iuniu st. v. 1875

Unu nemembru.

*** *Inimicii casatoriei.* Dilele trecute mai multi oficieri teneri din Pest'a s'au adunatu si au juratu pre onórea loru sa nu se insóre nici unulu din ei; déca inse vre-unulu, aru fi silitu prin relatiunile sele familiarie sa calce acestu juramentu, adeca sa se insóre, va trebuí sa platésca o amenda de 1000 florini, iéra colegii lui voru trebuí sa pórte doliulu pentru densulu.

Nr. 10—1875.

Concursu.

La scól'a capitala norm. gr. or. din Saliste se escrie concursu pentru postulu de o invetiatorésa la fetitie.

Conditiunile suntu urmatóriele:

1. Invetiatorés'a sa fia dibace in tóte lucrurile de mâna femeesci, si anumitu si in desteritatea de croitu.

2. Sa cunósca gradinaritulu de legumi.

3. Sa scie vorbí, ceti si scrie perfectu românesce.

Emolumentele impreunate cu acestu postu suntu:

a) salariu anuale de 300 fl. v. in bani gat'a, séu b) salariu anuale de 250 fl. v. a. in bani gat'a cuartiru liberu naturale si 3 stengini de lemne.

Concurentele, cari voru dovedi ca sciu si vre-un'a din celelalte dóue *limbi* ale patriei se voru preferí. —

Terminulu de concursu se statoresce la 18 Augustu 1875 c. n.

Concurentele 'si voru indreptá petitiunile loru de concursu la comitetulu parochialu gr. or. in Saliste.

Saliste in 15 Iuniu 1875.

Comitetulu parochiale gr. or. in intielegere cu parintele protop. tractuale.

(1—3)

Redactoru respundietoriu: **Nicolau Cristea.**

Editur'a si tiparíulu tipografiei archidiecesane.